Hukuk Bölümü 2012/116 E. , 2012/278 K.

- **İCRA DAIRESI ARACILIĞI ILE ÖDENEN TAHSIL, BAŞVURU VE VEKALET HARCININ BANKAYA IADESI ISTEMIYLE AÇILAN DAVANIN, ADLİ YARGI YERİNDE ÇÖZÜMLENMESI GEREKTIĞI**

- HARÇLAR KANUNU (492) Madde 123
- UYUŞMAZLIK MAHKEMESİNİN KURULUŞ VE İŞLEYİŞİ HAKKINDA KANUN (2247) Madde 10
- BÖLGE İDARE MAHKEMELERİ, İDARE MAHKEMELERİ VE VERGİ MAHKEMELERİNİN KURULUŞU VE GÖREVLERİ HAKKINDA KANUN (2576) Madde 6
- İCRA VE İFLAS KANUNU (2004) Madde 14
- İCRA VE İFLAS KANUNU (2004) Madde 16

"İçtihat Metni"

Davacı : Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O

Vekili : Av. G. K.

Davalı : Sakarya Defterdarlığı

O L A Y : T. Vakıflar Bankası T.A.O vekili, dava dilekçesinde borçluları aleyhine Sakarya 4. İcra Müdürlüğünün çeşitli dosyalarında başlatılan ilamsız icra takipleri ile ilgili olarak toplam 813,10 TL tahsil, başvuru ve vekalet harcı ödediklerini, icra takibinin "kredinin geri dönüşüne ilişkin" olduğuna dair İcra Müdürlüğü belgesi Bakanlık görüşleri ve Harçlar Kanunu İç Genelgeleri karşısında müvekkili bankanın harçlardan muaf olduğunun açıkça belli olması nedeni ile Sakarya 2. İcra Müdürlüğü tarafından bankadan tahsil edilen harçların fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak kaydıyla iade edilmesi istemiyle Sakarya Defterdarlık Muhasebe Müdürlüğüne başvurduklarını, ancak Sakarya Valiliği Defterdarlık Muhasebe Müdürlüğünce icra dairesi tarafından tahsil edilen harcın iade talebinin işlemi gerçekleştiren kurum tarafından istenmesi gerektiği nedeniyle bu başvurunun reddedildiğini ileri sürerek, müvekkili banka tarafından kullandırılan kredilerin dönüşümüne ilişkin açılan, muhtelif icra takiplerinde ihtirazi kayıtla ödenen harçların iadesine dair taleplerinin Sakarya Valiliği Defterdarlık Muhasebe Müdürlüğünce reddine dair kararın iptali ile ödemiş oldukları toplam 6.636,30 TL lik tahsil, başvuru ve vekalet harcının müvekkili bankaya faiziyle birlikte iadesi istemiyle idari yargı yerinde dava açmıştır.

Davalı Sakarya Defterdarlığının birinci savunma dilekçesinde; davacı tarafından, icra dairelerine ödedikleri harçların kanuna aykırı olduğunun düşünülmesi halinde süresi içinde İcra Hukuk Mahkemesinde şikayet yoluna başvurulması gerekmekte iken, İcra Müdürlüğünün işlemine karşı, işlemi yapan kurumun dışındaki bir kurum aleyhine bu davanın açılmasının mesnedinin bulunmadığı, bu bakımdan davanın öncelikle görevsizlik nedeniyle reddedilmesi gerektiği önesürülmüştür.

SAKARYA VERGİ MAHKEMESİ: 6.7.2011 gün ve E:2011/242 sayı ile, idare hukuku alanında kamu gücüne dayalı olarak re'sen ve tek yanlı irade açıklaması sonucu tesis etmiş olduğu işlemlere, hukuk alanında yeni durumlar oluşturmasıyla idari işlem kimliği kazandırmakta ve kural olarak bu işlemlerin özel yasal düzenlemeler dışında, idari yargı denetimine tabi bulunduğu, dava dosyanın incelenmesinden, davacı bankaca yapılan icra takipleri esnasında ödenen harçların iadesi istemiyle davalı idareye başvurulduğu, davalı idarece başvurunun reddine ilişkin tesis edilen 11.2.2011 tarih ve B.07.4.DEF.0.54.05-II/251 nolu işlemin iptali istemiyle açılan davada, dava konusu işlemin 2576 sayılı Kanunun 6.maddesinde sayılan harçlara ilişkin olduğu anlaşıldığından, davanın görüm ve çözümünün Vergi Mahkemelerine ait olduğu gerekçesiyle davalı idarenin görev itirazının reddine karar vermiştir.

Davalı tarafından süresi içinde verilen dilekçe ile olumlu görev uyuşmazlığı çıkarılması istemiyle başvuruda bulunulması üzerine dilekçe, dava dosyası ile birlikte Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmiştir.

YARGITAY CUMHURİYET BAŞSAVCISI; 492 sayılı Harçlar Kanunun 123.; İcra ve İflas Kanunu'nun 16. ve 14. maddelerinden sözederek, uyuşmazlığa neden olan işlemin, davacı bankadan tahsil harcı alınması işlemi olduğu, ve bu işlemin İcra Müdürlüğü tarafından tesis edildiği, dolayısıyla söz konusu harcın tahsiline ilişkin işlemin kanununa aykırı olduğu ileri sürülerek şikayet başvurusu ile İcra Mahkemesinin, söz konusu icra dosyası üzerinde inceleme yaparak İcra Müdürlüğünün işleminin kanununa uygun olup olmadığı hususunda karar vereceği adli yargılamanın bir parçasını oluşturan uyuşmazlığın adli yargı içinde çözümlenmesi gerektiği, aksi halde başvurma harcı, karar harcı gibi yargılama sırasında alınan harçlara ilişkin olarak adli mahkemelerce verilen kararların da yasaya uygun olup olmadığı hususunda denetimin vergi mahkemelerince yapılacağı seklinde bir durumun ortaya çıkacağı, nihayet, Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümünün 3.5.2010 gün, 2009/117 E, 2010/99 K sayılı emsal kararında da özetle; davacı banka tarafından kullandırılan kredinin ödenmemesi nedeniyle, teminata alınan taşınmazın icra yoluyla satın alınması üzerine, icra dairesi aracılığı ile ödenen tahsil harcının tahsiline ilişkin işlemin iptali ile harç tutarının iadesi istemiyle açılan davanın adli yargı yerinde çözümlenmesinin gerektiğine karar verildiği gerekçesiyle, 2247 sayılı Kanun'un 10. ve 13. maddeleri gereğince, olumlu görev uyuşmazlığı çıkarılmasına, dosyanın Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığına gönderilmesine karar vermiştir.

Başkanlıkça, 2247 sayılı Yasanın 13. maddesine göre Danıştay Başsavcısı'nın da yazılı düşüncesi istenilmiştir.

DANIŞTAY BAŞSAVCISI; 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 16'ncı maddesinde, Kanunun hallini mahkemeye bıraktığı hususlar müstesna olmak üzere, icra ve iflas dairelerinin yaptığı muameleler hakkında, kanuna muhalif olmasından veya hadiseye uygun bulunmamasından dolayı tetkik merciine şikayet olunabileceği kuralı yer almış ise de; bu kuralın, ilgili memurların İcra ve İflas Kanununun uygulanması çerçevesinde gerçekleştirdikleri işlemlerin icra tetkik merciince denetlenmesinin sağlanmasına yönelik olduğu, buna karşılık, Harçlar Kanununun harcın ödenmesinden sorumlu kıldığı icra dairesi memurları tarafından icra harçlarının tahsili, Hazine adına, sorumlu sıfatıyla ve Harçlar Kanunun uygulanması suretiyle gerçekleştirildiğinden, geniş anlamda bir vergilendirme işlemi niteliğindeki söz konusu faaliyetin, İcra ve İflas Kanununun uygulanması olarak değerlendirilerek bu Kanun kapsamında şikayet müessesine konu edilmesine olanak bulunmadığı, kaldı ki, icra memurlarının görevlerini İcra ve İflas Kanununa uygun yapmalarının sağlanması amacıyla getirildiği açık olan bu hükmün, yargılama usulüne ilişkin yasalardaki görev kurallarını değiştirdiğinin kabulünün de mümkün olmadığı, nitekim, benzer uyuşmazlıklar hakkında verilen Danıştay Dokuzuncu Dairesinin E:2008/4231, K:2010/1340 ve E:2008/4640, K:2010/5499 sayılı kararlarıyla, davaları görev yönünden reddeden vergi mahkemesi kararlarının bozulmuş bulunduğu, bu nedenle, 2247 sayılı Kanunun 13'üncü maddesi uyarınca yapılan başvurunun kabulüne hukuki olanak bulunmadığı yolunda yazılı düşünce vermiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE :

Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü'nün, Serdar ÖZGÜLDÜR'ün Başkanlığında, Üyeler: Mustafa AYSAL, Eyüp Sabri BAYDAR, Sıddık YILDIZ, Nurdane TOPUZ, Sedat ÇELENLİOĞLU ve Ayhan AKARSU'nun katılımlarıyla yapılan 24.12.2012 günlü toplantısında:

I-İLK İNCELEME: Başvuru yazısı ve dava dosyası üzerinde 2247 sayılı Yasa'nın 27. maddesi gereğince yapılan incelemeye göre, davalı idare vekilinin anılan Yasanın 10/2 maddesinde öngörülen yönteme uygun olarak yaptığı görev itirazının reddedilmesi ve 12/1. maddede belirtilen süre içinde başvuruda bulunması üzerine Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı'nca, 10. maddede öngörülen biçimde olumlu görev uyuşmazlığı çıkarıldığı anlaşılmaktadır. Usule ilişkin herhangi bir noksanlık bulunmadığından görev uyuşmazlığının esasının incelenmesine oy birliği ile karar verildi.

II-ESASIN İNCELENMESİ: Raportör-Hakim Gülşen AKAR PEHLİVAN'ın, davanın çözümünde adli yargının görevli olduğu yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan; ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Mehmet BAYHAN'ın davada adli yargının, Danıştay Savcısı Tuncay DÜNDAR'ın ise idari yargının görevli olduğu yolundaki sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ:

Dava, davacı bankanın kredi dönüşümüne ilişkin olarak çeşitli icra takiplerinde ihtirazi kayıtla ödenen harçların iade edilmesi istemiyle yaptığı başvurunun reddine ilişkin kararın iptali ile ödenmiş olan harçların faiziyle birlikte iadesi istemiyle açılmıştır.

Harç; Kanunda yazılı belirli mercilerin, kanuna dayanarak yaptıkları belirli işlemler için, ilgililerin yine kanunda yazılı tarifelere göre yerine getirmek zorunda bulundukları mali bir yükümlülüktür.

17.7.1964 tarih ve 11756 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 2.7.1964 tarih, 492 sayılı Harçlar Kanunu'nun gerekçesinde harçların; mahiyetleri bakımından teorik olarak kamu alacağı kategorisini teşkil ettikleri belirtildikten sonra harcı doğuran olayın, yapılan bir kamu hizmeti olduğuna işaret edilmiş; ancak, bir hizmetin harç konusu olabilmesi için; kişinin bir kamu müessesinden faydalanması, kişiye kamu eliyle özel bir yarar sağlanması, kamu idaresinin kişinin bir işiyle uğraşması yani ferde bir hizmet vermesinin gerektiği; bu esaslara göre harcın, kişilerin özel menfaatlerine ilişkin olarak kamu müesseseleri ve hizmetlerinden faydalanmaları karşılığında yaptıkları ödemeler olduğu ifade edilmiştir

Dava konusu icra harçları öğretide; Devletin, icra hukukundaki faaliyetine karşılık aldığı para olarak tanımlanmış; İcra ve İflas Harçları 492 Sayılı Harçlar Kanununun birinci kısmında, yargı harçları bölümünde, 2-37.maddelerde düzenlenmiş; 19.6.1932 tarih ve 2128 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 2004 Sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 15. maddesinin birinci fıkrasında; "İcra ve iflas harçlarını kanun tayin eder. Kanunda hilafı yazılı değilse, bütün harç ve masraflar borçluya ait olup neticede ayrıca hüküm ve takibe hacet kalmaksızın tahsil olunur." denilmiştir.

492 sayılı yasaya bağlı (1) sayılı tarifenin yargı harçları kısmının (B/1) bölümünde düzenlenmiş bulunan "İcra harçları"; icra takibi sırasında ve takibin niteliğine göre başvurma harcı, peşin harç, icra tahsil harcı ve yerine getirme harcı olarak düzenlenmiştir. Aynı Yasanın, "Nispi Harçlarda Ödeme Zamanı" başlığını taşıyan 28. Maddesin de; "(1) sayılı tarifede yazılı nispi harçlar aşağıdaki zamanlarda ödenir. (…) b) İcra Tahsil Harcı, İcra takiplerinde Tahsil Harcı alacağın ödenmesi sırasında, ödeme yapılmayan hallerde harç alacağının doğması tarihinden itibaren 15 gün içinde ödenir./ Harç alacağı icranın yerine getirilmesiyle doğar. Konunun değeri üzerinden alınacak İflas Harçlarında da bu bent hükümleri uygulanır." denilmiş; 29.maddesinde ise, peşin harçların, takip sonunda alınacak asıl harca mahsup olunacağı belirtilmiştir.

Bir kamu hizmetinden dolayı harç alınabilmesi, bu hizmetin kanunla belirlenmesine ve bu hususla ilgili harç alınmasına ilişkin düzenlemelerin de, kanunda yer almasına bağlıdır. Nitekim T.C. Anayasası'nın 73.maddesinde; "Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülükler kanunla konulur, değiştirilir veya kaldırılır." hükmünü içermektedir.

Medeni Usul Hukukunda olduğu gibi, İcra Hukukunda da harç ve giderlerin sonuçta haksız çıkan tarafa yükletildiği; bununla birlikte, bu işlemlerin hiçbir vakit kendiliğinden oluşmadığı; harç konusu işlemin yapılmasını isteyen veya tutumu, davranışı ile böyle bir işleme yol açan bir ilgilinin varlığının, yani görevli merciin yapacağı işlemle gerçek veya tüzel kişi arasında bağlantı bulunmasının şart olduğu açıktır.

Bu açıklamalardan sonra, uyuşmazlık konusu incelendiğinde:

492 sayılı Harçlar Kanununun "Özel Kanunlardaki Hükümler" başlığını taşıyan 123. maddesinde,

Özel kanunlarla harçtan muaf tutulan kişilerle, istisna edilen işlemlerden harç alınmaz.

Ancak, İş Kanununa tabi işçilerin ve çırakların iş mahkemelerindeki dava ve bu mahkemelerden almış oldukları ilamların takiplerinde harçtan muafiyet gündelikleri veya aylık ücretleri 16 yaşını doldurmuş işçiler için belirlenen asgari ücreti geçmeyen işçiler ve çıraklar hakkında uygulanır.

(Ek fıkra: 20/6/2001 – 4684/23 md.; Değişik: 25/12/2003 – 5035/31 md.) Anonim, eshamlı komandit ve limited şirketlerin kuruluş, sermaye artırımı, birleşme, devir, bölünme ve nev'i değişiklikleri nedeniyle yapılacak işlemler ile Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri (Bu kooperatifler ile Kredi Garanti Fonu İşletme ve Araştırma Anonim Şirketi tarafından bankalardan kullandırılacak krediler için verilecek kefaletler dahil) bankalar, yurt dışı kredi kuruluşları ve uluslararası kurumlarca kullandırılacak kredilere, bunların teminatlarına ve geri ödenmelerine ilişkin işlemler (yargı harçları hariç) bu Kanunda yazılı harçlardan müstesnadır.

(Ek fıkra:13/2/2011-6111/84 md.) Menkul, gayrimenkul ve maddi olmayan varlıkların, varlık kiralama şirketine devri ile bunların varlık kiralama şirketince devralınan kuruma devri ve bu devirlere bağlı olarak yapılan ipotek işlemleri bu Kanunda yazılı harçlardan müstesnadır.

(Ek. Fıkra:23/7/2010-6009/19 md.) Bu maddede veya diğer kanunlarda yer alan harçtan muafiyete ilişkin hükümler, bu Kanunun (1) sayılı Tarifesinin "(A) Mahkeme Harçları" bölümünün (V) numaralı fıkrasındaki "keşif harcı" ve (1) sayılı Tarifesinin "B) İcra ve iflas harçları" bölümünün (lll) numaralı fıkrasındaki "haciz, teslim ve satış harcı" bakımından uygulanmaz…> hükmüne yer verilmiştir.

Öte yandan, 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun "Şikayet ve Şartlar" başlıklı 16. maddesinde; "(Değişik madde: 03/07/1940 - 3890/1 md.) Kanunun hallini mahkemeye bıraktığı hususlar müstesna olmak üzere İcra ve İflas dairelerinin yaptığı muameleler hakkında kanuna muhalif olmasından veya hadiseye uygun bulunmamasından dolayı icra mahkemesine şikayet olunabilir. Şikayet bu muamelelerin öğrenildiği tarihten yedi gün içinde yapılır.

Bir hakkın yerine getirilmemesinden veya sebepsiz sürüncemede bırakılmasından dolayı her zaman şikayet olunabilir.";

"Şikayet üzerine yapılacak muameleler" başlıklı 17. maddesinde " Şikayet tetkik merciince, kabul edilirse şikayet olunan muamele ya bozulur, yahut düzeltilir.

Memurun sebepsiz yapmadığı veya geciktirdiği işlerin icrası emrolunur.";

"Yargılama usulleri" başlıklı 18. maddesinde "İcra Mahkemesine arzedilen hususlar ivedi işlerden sayılır ve bu işlerde basit yargılama usulü uygulanır."

Şu kadar ki, talep ve cevaplar dilekçe ile olabileceği gibi tetkik merciine ifade zaptettirmek suretiyle de olur.

(Değişik üçüncü fıkra: 17/7/2003-4949/4 md.) Aksine hüküm bulunmayan hâllerde tetkik mercii, şikâyet konusu işlemi yapan icra dairesinin açıklama yapmasına ve duruşma yapılmasına gerek olup olmadığını takdir eder; duruşma yapılmasını uygun gördüğü takdirde ilgilileri en kısa zamanda duruşmaya çağırır ve gelmeseler bile gereken kararı verir. Duruşma yapılmayan işlerde tetkik mercii, işin kendisine geldiği tarihten itibaren en geç on gün içinde kararını verir. Duruşmalar, ancak zorunluluk hâlinde ve otuz günü geçmemek üzere ertelenebilir.";

"Tetkik mercii" başlıklı 4. maddesinde de: "(Değişik: 3/7/1940 - 3890/1 md.)

(Değişik birinci fıkra: 17/7/2003-4949/1 md.) İcra ve iflâs dairelerinin muamelelerine karşı yapılan şikâyetlerle itirazların incelenmesi icra tetkik mercii hâkimi yahut kanun gereğince bu görev kendisine verilmiş olan hâkim tarafından yapılır. İş durumunun gerekli kıldığı yerlerde Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun olumlu görüşü ile Adalet Bakanlığınca icra tetkik merciinin birden fazla dairesi kurulabilir. Bu durumda icra tetkik mercii daireleri numaralandırılır. İcra tetkik merciinin birden fazla dairesi bulunan yerlerde iş dağılımı ve buna ilişkin esaslar, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca belirlenir. Her icra tetkik mercii hâkimi, kendisine Adlî Yargı Adalet Komisyonu Başkanlığınca dönüşümlü olarak bağlanan icra ve iflâs dairelerinin muamelelerine yönelik şikâyetleri ve itirazları inceler, bu dairelerin gözetim ve denetimlerini yapar, idarî işlerine bakar.

İcra yetkisini haiz sulh mahkemelerinin muamelelerine karşı vuku bulacak şikayet ve itirazların tetkik mercii o mahkemenin hâkimidir."

denilmiştir.

Olayda, davacı Bankanın kredi borçluları hakkında, söz konusu kredi borçlarının ödenmemesi üzerine İcra Müdürlüğünce yürütülen icra takibi sonucu, ödenen harçlar tahsiline ilişkin idari işlemin iptali ile söz konusu tutarın taraflarına iadesine karar verilmesi istemiyle dava açtığı anlaşılmıştır.

Bu durumda; 213 sayılı Vergi Usul Kanununun "Kanunun Şümulü" başlıklı 1. maddesinde, bu kanun hükümlerinin ikinci maddede yazılı olanlar dışında, genel bütçeye giren vergi, resim ve harçlar ile il özel idarelerine ve belediyelere ait vergi, resim ve harçlar hakkında uygulanacağı belirtilmiş, 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanunun "Vergi Mahkemelerinin Görevleri" başlıklı 6. maddesinde, Vergi Mahkemelerinin genel bütçeye, il özel idareleri, belediye ve köylere ait vergi, resim ve harçlar ile benzeri mali yükümler ve bunların zam ve cezaları ile tarifelere ilişkin davalarla, bu konularla ilgili olarak 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun uygulanmasına ilişkin davaları ve diğer kanunlarla verilen işleri çözümleyeceği hükmüne yer verilmiş ise de; İcra Müdürlüğü tarafından yürütülen takip sonucu harç alınması işleminin, kanuna aykırılığı iddiasının şikayet yolu ile İcra Mahkemesinde çözümleneceği; Mahkemenin incelemeyi, söz konusu icra dosyası üzerinde yaparak, anılan işlemin Kanuna uygun olup olmadığı hususunda karar vereceği kuşkusuzdur. Adli yargılamanın bir parçasını oluşturan bu uyuşmazlığın, İcra Müdürlüğünün tesis ettiği bir işlemden kaynaklandığı gözetildiğinde, bu işlemin yasaya uygun olup olmadığının adli yargı yerince çözümlenmesinin gerektiği sonucuna varılmıştır.

Belirtilen nedenlerle, davanın görüm ve çözümünde adli yargı yeri görevli olduğundan, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca 2247 sayılı Yasa'nın 10. maddesine göre yapılan başvurunun kabulü ile Vergi Mahkemesi'nin görevlilik kararının kaldırılması gerekmiştir.

SONUÇ : Davanın çözümünde ADLİ YARGININ görevli olduğuna, bu nedenle Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı'nın 2247 sayılı Yasa'nın 10. maddesine göre yapılan BAŞVURUSUNUN KABULÜ ile, Sakarya Vergi Mahkemesi'nin 6.7.2011 gün ve E:2011/242 sayılı GÖREVLİLİK KARARININ KALDIRILMASINA, 24.12.2012 gününde OY BİRLİĞİ İLE KESİN OLARAK karar verildi.